

2025-10-24

dnr 5.2.1- 2025-1407

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.nm@regeringskansliet.se

**Remissvar på promemorian Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen, KN2025/01529**

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament. Dess syfte är att stärka de svenska samernas möjligheter som urfolk att bevara och utveckla sin kultur. En av Sametingets uppgifter är att medverka i samhällsplaneringen och säkerställa att samiska intressen – däribland renskötsel – beaktas vid användning av mark och vatten.

*Promemorian*

I promemorian föreslås ändringar av de nationella fridlysningsbestämmelserna så att förbuden inte i onödan försvårar för verksamheter och åtgärder samtidigt som den nationella fridlysningen anpassas utifrån arternas skyddsbehov.

*Sametingets synpunkter*

Sametinget anser att förslagen i promemorian har sitt fokus på att stärka hänsynen till andra angelägna allmänna intressen. Med ny lagstiftning för den nationella fridlysningen vill man underlätta för den pågående markanvändningen av skogs- och jordbruk. Det ska också underlätta och tillgodose verksamheter samt åtgärder som är av ett allt överskuggande allmänintresse. FNs Klimatpanel IPCCs rapport slår fast att skydda ekosystemen och biologisk mångfald är en av de viktigaste åtgärderna för att begränsa klimatförändringarna och anpassa planeten till dem. Förslagen med att underlätta för exploateringar går stick i stäv gentemot IPCCs rapport. Sametinget anser att förslaget om att stärka skyddet för arters livsmiljöer är bra, då detta är ett viktigt steg för att bevara den biologiska mångfalden.

Sametinget får påminna om att samernas renskötselrätt gäller inom renskötselområdet. De föreslagna undantagen från förbuden i de nya nationella fridlysningsbestämmelserna för att underlätta åtgärder och verksamhet får inte kränka renskötselrätten. Rennäringen är både ett allmänt och ett enskilt intresse.

Ett underlättande för skogsbruket genom förslaget leder troligtvis till att andelen äldre skog med hög andel biologisk mångfald skulle minska inom renskötselområdet. Äldre skog är betydelsefull som renbete då den innehar både häng- och marklavar vilket är renarnas huvudsakliga föda under förvinter-, vinter- och vårvinterbetestiden. Inom

renskötselområdet har marklaven minskat med drygt 70 procent, de senaste 60 åren. Det är viktigt för den samiska kulturen med renskötseln att den biologiska mångfalden bevaras, även att värna kulturmiljövärden och sociala värden. Den naturbetesbaserade renskötseln utgör en grundpelare i den samiska kulturen och är avgörande för att bevara språk, kunskap och traditioner. Tillsammans med andra traditionella näringar som jakt, fiske och slöjd, bidrar den till att upprätthålla det samiska samfundets livsstil och identitet. Sverige har undertecknat FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) där i konventionens artiklar 8j och 10c vikten betonas av att inkludera urfolks och lokala samhällens traditionella kunskap relaterad till biologisk mångfald. Samt att skydda och uppmuntra deras hållbara sedvanebruk av biologiska resurser.

En ekologisk långsiktighet och hushållning med naturresurser är en central del i den samiska kulturens utveckling, och ett ekologiskt och socialt bärkraftigt samiskt kultur- och näringsliv är en avgörande förutsättning för att bevara höga miljö- och kulturvärden samt biologisk mångfald inom Sápmi. Den samiska markanvändningen innebär att man brukar naturresurserna utan att förbruka för att man är beroende av årligt återkommande årstidsbundna funktionella renbetesmarker. Renskötseln är beroende av sammanhängande betesområden där renarna kan beta ostört och där det finns en variation i lokalklimat och en flexibilitet att nyttja betesmarkerna vid olika årstider och väderförhållanden. En ekologisk, bärkraftig och uthållig renskötsel är en avgörande förutsättning för att bevara fjäll- och skogsområdenas höga miljö- och kulturvärden. Renbete har flera positiva effekter på biologisk mångfald och skapar en variation i landskapet både i stor och i liten skala. Renen levererar ekosystemtjänster genom att den betar och underhåller växtlighet, alltifrån örter och gräs till lavar.

Renskötseln är ett viktigt bidrag till svenskt miljö- och naturvårdsarbete bland annat genom att vara en indikator för det sammanhållna landskapets tillstånd och de ekosystem den verkar inom.<sup>1</sup> Kopplingar mellan urfolk och upprätthållande av biologisk mångfald uppmärksammas bland annat i det globala ramverket för biologisk mångfald.<sup>2</sup> Renskötseln är avgörande för att nå miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö och bidrar till flera andra miljö kvalitetsmål som Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande skogar samt Levande sjöar och vattendrag. En sammanställning av vetenskaplig litteratur har visat att det finns flera positiva effekter av renbete på biologisk mångfald och att en minskning av renbete kan få långtgående negativa konsekvenser för fjällens biologiska mångfald.<sup>3</sup> Miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö omfattar även skogsmiljöer med höga natur- och/eller kulturmiljövärden.

Renskötseln och andra samiska näringar måste fortsatt kunna bedrivas obehindrat och ha möjlighet att utvecklas och främjas utifrån dess egna förutsättningar.

<sup>1</sup> Ájddo- reflektioner kring biologisk mångfald i renarnas spår, En kunskapssammanställning om renar och renbete, CBM:s skriftserie nr 68, 2012, Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala, Håkan Tunón

<sup>2</sup> Se till exempel Section C, Considerations for the implementation of the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework

<sup>3</sup> Ájddo – reflektioner kring biologisk mångfald i renarnas spår, En kunskapssammanställning om renar och renbete, CBM:s skriftserie nr 68, 2012, Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala, Håkan Tunón

### 3.1 De nationella fridlysningsbestämmelserna behöver ändras och möjliggöra ett mer anpassat skydd

Regeringens förslag är att de nationella fridlysningsbestämmelserna i större utsträckning kan anpassas till svenska förhållanden samt utifrån behov av nationellt skydd och hänsyn till andra angelägna allmänna intressen.

Inskränkningar i pågående markanvändning såsom jord- och skogsbruk samt begränsningar av möjligheterna att ändra markanvändningen, t.ex. i samband med exploateringar, bör inte gå längre än vad som är proportionerligt utifrån å ena sidan arternas behov av skydd och å andra sidan andra allmänna och enskilda intressen.

Sametinget ställer sig frågan om hur ett proportionerligt skydd å ena sidan arternas behov av skydd och å andra sidan allmänna och enskilda intressen ska bedömas.

### 3.2 De nationella förbudsbestämmelserna för djur anpassas efter skyddsbehovet

Sametinget anser att det är positivt med skydd för arters livsmiljö.

#### 3.6.1 Inte mer långtgående förbud än nödvändigt

Sametinget avstyrker att nationella fridlysningsbestämmelserna ändras i syfte att öka möjligheterna att ta hänsyn till andra angelägna intressen än bevarande av biologisk mångfald.

#### 3.6.2 Undantag för verksamheter och åtgärder som inte syftar till att skada eller störa fridlysta arter

Sametinget anser att det inte ska göras undantag för skogsbruket. Det skulle kunna leda till att det inte överhuvudtaget inte utförs några inventeringar vid en avverkningsanmälan.

#### 3.6.5 Ny möjlighet till dispens för verksamheter och åtgärder av ett allt överskuggande allmänintresse

Dispens ska bara kunna ges om den behövs för att tillgodose verksamheter och åtgärder av ett allt överskuggande allmänintresse, där totalförsvaret ges som exempel. Sametingets bedömning är att förslaget medför att strategiska projekt som hör till den s.k. gröna omställningen, som gruvor med tillhörande anläggningar, nya vätgasanläggningar, landbaserade vindkraftsanläggningar m.m. ingår in i ett allt överskuggande allmänintresse, enligt den föreslagna lagstiftningen. Dispensgrunden ska tillämpas restriktivt och det ska krävas att det allmänna intresset väger tyngre än bevarandointresset. Sametinget anser att det behöver klargöras hur *restriktivt* ska bedöms i sammanhanget.

Yttrandet har lämnats av enhetschef Eli Larsdotter efter föredragning av samhällsplanerare Laila Öberg, avdelningen för Samiska näringar.